

Iblisiň ýalan-ýaşryklardan we töhmetlerden düzülen kyssasy: «Yüzükleriň hökümdary»

Category: Edebi tankyt, Kitapcy, Nukdaýnazar, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Iblisiň ýalan-ýaşryklardan we töhmetlerden düzülen kyssasy: "Yüzükleriň hökümdary" IBLISIŇ ÝALAN-ÝAŞRYKLARDAN WE TÖHMETLERDEN DÜZÜLEN KYSSASY:

► "ÝÜZÜKLERIŇ HÖKÜMDARY"

Gurhanda şeýle diýilýär: **"Şeýtan siziň duşmanyňyzdyr. Sizem oňa duşman boluň!"**. Iblisiň prodýuserlik edýän kinofilmleriniň ýşaratlary. Iblisiň ýalan-ýaşryklar we töhmetler kyssasy: "Yüzükleriň hökümdary"

Biz bu makalamyzda iňlis ýazyjysy professor J.R.R.Tolkieniň 1954-nji ýylda kitap satuwyna çykarylan we 17 ýyllap dowamynda ýazylyp gutarylan üç kitaplyk "Yüzükleriň hökümdary kyssasyna" we onuň içindäki "şeýtany sýužetlere" seljerme bermäge synanşarys.

Altmyş ýyl mundan öň Tolkiene ýazdyrylan bu kyssa eseri içindäki "sýužetleriň" nukdaýnazaryndan seredende: Hudaýa, perişdelere, Süleýman pygambere (a.s) atylan töhmetlerden –

Süleyman pygamberiň möhüri-ýüzügi, Deçjal, äjit-mäjit, kyýamat urşy, mediumlyk-jadygöýlük, jynlar-şeýtanlar we tümlük bilen ýagtylygyň gapma-garşylygy ýaly birnäçe sýužetleri öz içine alýar.

■ KITABYŇ TÄSIRI

1954-nji ýylda kitap satuwyna çykan gününden başlap 1968-nji ýyla çenli diňe Angliýada otuz sekiz gezek neşir edilmegi bu "şeýtany sýužetlerden" doly kitaba bolan gyzyklanmanyň şol wagtlardan başlap köp bolandygyny görkezýär. Häzirki wagta çenli kyrk dile terjime edilen kitabyň okyjysynyň 100 milliona ýetendigi çaklanylýar.

Kitabyň täsiri geçen asyryň 60-njy ýyllarynda aktiwist talyplaryň çykyşlaryna hem ýiti täsirini ýetiripdir: Hatda talyplaryň ýaşaýan umumyýaşaýyş jaýynyň girelgelerinde: "Frodo ýaşaýar", "Biziň Prezidentlige dalaşgärimiz Gandalf" ýaly ýazgyly plakatlar asylygy durupdyr. Şeýle-de meşhur rok aýdymçysy Sting öz adyny Frodonyň gylyjyndan, meşhur "New Age" aýdym-saz topary özüniň "Shadowfax" ("Kölege ýal") adyny Gandalfyň atyndan alypdyr.

■ ÝAZYJY TOLKIEN

Oksford uniwersitetiniň edebiýat professory Tolkien "Silmarillion", "Ýüzükleriň hökümdary", "Hobbit" ýaly başga-da birnäçe eseriň awtorydyr. Ýogsa-da, hakykatdanam ýazyjy bu kitaplary özi ýazdymyka, ýa ýazdyryldymyka? Üns beriň, "Silmarillion" eseri barada ýazyjynyň özi näme diýýär "Ömrüm boýy "Silmarillionda" beýan edilen hekaýatlary oýlanman gezen wagty bolmady".

Eýse, Tolkieni kim joşa getirdi? Ol bu sýužetleri, düşnüksiz wakalary we antik eýýamlara degişli maglumatlary nireden bilýärkä? Ýaradylyş we ondan soňky taryha degişli birnäçe taryhy faktlary oňa elýeterli eden we olary göz-görtele ýoýulan şekilde beýan etmesine ýol beren kimler?

Ýazyjynyň öz-ä "Men diňe gyzyly kitaby terjime etdim" diýýär. Eger kinofilmine özüňizi aldyрман, onuň hyýaly dünýäsine

daşardan sereder ýaly derejede bolsaňyz, onda epizodlary birikdirip görüň. Şonda sizem bu haý-haýly eseriň Tolkienîň galamyndan çykmandygyna anyk göz ýetirersiňiz. Gaýtam tersine, onuň adyndan halka hödürlenlen kitaplar belli bir maksada hyzmat edýär.

■ ŞEÝTANLAR KİME WAHYÝ EDIP BILER?

Owaly-ahyry bolmadyk Beýik Allatagala adamzada ugradan iň soňky wahysy Gurhanda bize şeýle duýduryş berýär:

"Şeýlelikde, Biz her nebi üçin adam we jyn şeýtanlaryndan bir duşman ýaratdyk. Olaryň käbiri käbirine aldawçy owadan sözler bilen wahyý eder (gürlär). Gürrüňsiz, seniň Rebbiň islemese muny beýtmezdi. Olary töhmetleri bilen ikiçäk goý".
[EN'AM(6)/112]

"Üstüne Allanyň ady ýatlanmaýan hiç zady iýmäň. Gürrüňsiz ol pasyklykdyr. Şeýtanlar size garşy gitsinler diýip dostlaryna wahyý ederler. Eger siz olara ytagat etseňiz, onda sizem müşrikleriň hataryna geçersiňiz". [EN'AM(6)/121]

"Şeýtanlaryň kimiň üstüne inýändigini size habar bereýinmi? Her günäkär-töhmetçiniň üstüne inýär. Olar (şeýtanlara) gulak gererler we bularyň köpüsi ýalançydyr".
[ŞUARA(26)/221-223]

Görşümüz ýaly, aşakda tankydy seljermesi beriljek "Silmarillion" eserini ýokarky görkezilen aýatlaryň yşygynda öwrenenimizde, Tolkienîň bilmesi mümkin däl "gadymy hakykatlaryň" ýoýulmagy we toslama hekaýatlary bilen bezelip-beslenmesi esasynda ýazylan eserdigini görmek bolýar.

Gadym-gadym eýýamlarda bolup geçen bu wakalart bilýän we olary öz hapa maksatlaryny amala aşyrmak üçin ýoýup berýän "antik baýguş" – adamzadyň gany duşmany bolan Iblisiň obrazydyr.

Bu eserler "şeýtany dilde" ýazylyp, ähli progressiw düşünjeler bulam-bujar edilipdir. "Hak bilen Batylyň göreşiniň" batyl tarapy bolan Iblis bu çeper kinofilmde batyl göreşiniň birnäçe kodlaryny özünee saklaýar we adamzady ýolundan azaşdyryp

taşlajak duzaklary gurýar.

Ýönekeý bir tomaşaçynyň ýa-da okyjynyň bu duzaklary seljerip bilmegi mümkin däl. Biz bu makalamyzda agzalan "kinofilmleriň we kitaplaryň şeýtany meýilnamalaryny paş etmek bilen birlikde, Iblisiň we syrtyny şoňa direýän "Global güýçleriň" hakyky ýüzüni görkezmäge synanyşarys.

■ REŽISSÝOR WE ONUŇ KINOFILMLERI

Üç kitapdan ybarat bu kyssa mukaddes ýazgylara çemeleşilen ýaly aýratyyn üns berilip, kitapda beýan edilenlerden onçakly üýtgedilmän meşhur režissýor Piter Jekson tarapyndan sekiz ýyla çeken taýýarlygyň soňunda 2001-2003-nji ýyllarda 285 million dollar çykdajy edilip surata düşürildi.

Kinofilm 11 ugur boýunda "Oskar" baýragyna mynasyp boldy. Dünýä boýunça alanda 500 million adam "Ýüzükleriň hökümdaryna tomaşa etdi. Režissýor şol bir wagtyň özünde "Göze gelüwli ruhlar", başga saýýaralyklar hakyndaky "9-njy sebit", 2011-2012-nji ýylda görkezilişe goýberilen "Hobbit-1", "Hobbit-2" çeper-fantastiki kinofilmleriniňem režissýory we prodýuseridir.

Iblisiň esasy ýörelgesi bolan "hakykatlary çöwresine öwürüp taşlamak" we "pöwhe hyýallary döretmek" sungaty gürrüňi gidýän kinofilmde ussatlyk bilen işlenipdir. Kinofilmde hereket edýän birnäçe legendar "gahrymanlar, obrazlar we simwollar" "Iblisiň gadymy meýilnamasyna" laýyklykda dizaýn edilip, tomaşaçylaryň aňyna siňdirilmäge çalyşylýar.

Ynha, biz şu seljermämizde kinofilmdäki "kodly sms-leri" paş ederis we gyýtaklaýyn yşarat görkezýän sms-leriňem hakyky manysyny hem-de düşündirişini bereris.

Şonuň üçin ilki bilen "Ýüzükleriň hökümdary" kyssasynyň başlangyç bölümlerini gürrüň berýän we "kodly düşünjeleri" aňladýan "Silmarillion" eserine gysgaça göz aýlalyň:

Kinofilmiň süňňüni ýüzügiň üstünde gidýän dawalar düzýär. Ýüzük hakykatynda – Süleýman pygamberiň (a.s) ýüzügi. Ýöne düşünilmesin diýip üýtgedilen görnüşde berilýär. Süleýmanyň ýüzügiň "Dawut ýyldyzly möhürdir".

■ "ÝÜZÜKLERİŇ HÖKÜMDARY" KINOFILMINIŇ REFERANSY: "SILMARILLION"

"Silmarillion" Tolkiene tä ölýänçä megerem gulagyna Iblisiň pyşyrdap ýazdyran we ölüminden soň ýazyjynyň oglunuň elýazma belliklerden tolap çap etdiren eseridir.

Bu eser "Ýüzükleriň hökümdaryndaky kyssalaryň has başky döwürlerine gidip, perişdeleriň we älemiň ýaradylan wagtyňy, Iblisiň Hudaýa garşy gidişini, onuň ýer ýüzüne sürgün edilmeginden soňky döwrüni we jynlaryň dünýä bilen baglanyşykly taryhyny "toslamalara we gödek ýoýulmalara büräp" gürrüň berýär.

Silmarillion – eserde elfleriň (jynlaryň) atasy Feanoryň ak agaçdan ýasan we Sauron atly perişdäniň ogurlan üç ýüzüğine berilen atdyr.

Kitabyň esasy bölümlerine aşakdaky birnäçe paragraf arkaly gysgaça göz aýlap geçeliň. Iblisiň çöwrüp taşlan düşüňjelerinden doldurylan bu eseriň nämäni öňe sürýändigine düşüňmek üçin kodly düşüňjeler arkaly yşarat edilen we biz tarapyndan berilen düşündirişleri goşadyrnaga alyp geçeris.

Şu ýerde biz goşadyrnaga alynan düşündirişleriň eseriň asyl nusgasynda ýokdugyny hem aýratyn belläp geçmek isleýäris:

■ "SILMARILLIONDAN" BIR BÖLEK:

"Owal Eru (Alla-Hudaý) bardy – ýeke-täk (Hudaý). Arda bolsa (Arz-Dünýäde) Illuwatar (Alla-Taňry) diýip at berildi we Aýnury (Melaýy Ala – baş perişdeleri), ýagny mukeddesleri ýaratdy. Olar heniz hiç zat ýaradylmanka Onuň ýanyndadylar. Soňra Aýnur (Melaýy Ala – baş perişdeler) bilen bile Uly Sazy döretdiler. Yzyndan Aýnura (Melaýy Ala) sazdaýy älemi bina etmegi emredildi. Emma sazyň adaty ritmine ters hereket eden Melkor (Iblis) Ylluwataryň (Hudaýyň) islän äleminiň ýaradylýan wagtynda-da, edil saz döredilende edişi ýaly Oňa (Hudaýa) garşy gitdi we ýanyna pes güýçli başga jandarlary (jynlary) toplady.

J.R.R.Tolkieniň hyýaly dünýäsi Orta Dünýäniň (Orta Gündogaryň, ýagny Ýakyn Gündogaryň) başlangyjyny gürrüň berýän

"Aýnulindalyó" bölüminde äleme berilen at – **Eä**. Arda (Arz) bolsa bu älemde dünýäniň elfler (jyn-şeýtanlar) tarapyndan berilen adydyr. Arda (Arz) Eäniň (älemiň) ortarasynda ýerleşýär.

"Ylluwataryň (Hudaýyň) akylynda Manwe (Mikaýyl), Melkoryň (Iblisiň) doganydy. Ol Ylluwataryň (Hudaýyň) Melkoryň (Iblisiň) ahlaksyzlygyna garşy ýokarlandyran ikinji temasynyň baş guralydy. (...)

Manwe (Mikaýyl) Melkora (Iblise) şeýle diýdi: "Bu patyşalygy adalatsyzlyk edip özüňe alyp bilmersiň, sebäbi başgalary-da bärde senden az işlemedi".

Manwe (Mikail) ve Melkor (Iblis) Ylluwataryň (Hudaýyň) gözünde biri-birine dogandylar. Dünýä gelen Aýnuryň (Melaýy ala – baş perişdeler) arasynda iň güýçlüsi ilki başda Melkordy (Iblisdi). Emma Manwe (Mikaýyl), Ylluwataryň (Hudaýyň) iň eý görýän, isleglerine iň gowy düşünýän perişdesidi.

Aýnuryň (Melaýy Ala – baş perişdeler) arasynda iň asylzadasy bolan Manwe (Mikaýyl) esasan howa we şemala erk edipdir.

Orta Dünýä: Hernäçe fantastiki ýurt hökmünde suratlandyrylsa-da, ol Süleýmanyň häkimiýet çägi bolan Ierusalim merkezli Orta Gündogardyr. (...)

"Walar bilen (Aýnur – Melaýy Ala bilen) birlikde döreyşi Dünýäniň ýaradylyşyndan has irki döwürlere esaslanýan "başga ruhlaram" Dünýä aralaşdylar. Walar bilen (Melaýy Ala-Baş perişdeler bilen) meñzeş eradanyň ýaradan, ýöne has pes derejeliler. Olara Maiar (perişdeler) diýilýär. Walaryň (Melaýy Alanyň-Baş perişdeleriň) kowumy, olaryň hyzmatkärleri we kömekçileri.

(...)

"Melkoryň (Iblisiň) hyzmatyndaky erbet we adybelli Maia (perişde) bolsa Sauronyň özüdi. Onuň erbetligi Melkoryň (Iblisiň) bäre ýanydy. Melkoryň (Iblisiň) ähli etsem-petsemlelerinde Sauronyň (perişdäniň) paýy bar. Ilki başda demirçi ussa Aulýonyň Maiasy bolan Sauron (perişde) soňra ugruny üýtgedip Melkoryň (Iblisiň) tarapyna geçýär. Birinji eýýamyň soňunda Melkor (Iblis), Walar (Melaýy Ala-Baş perişdeler) tarapyndan başy başlanan gazap urşunda (Allanyň

gasabyna uçrap) ýeňilip Boşluga (Jennetiň daşyna) zyňylanda, Sauron (perişde) Orta Dünýäniň (Orta Gündogaryň, Ýakyn Gündogartň) gündogar etrabyňa (Babyla) gaçdy. Ol soňky eýýamlarda erbetlikleruň başy Gara hojaýyn bolup Aman daşyndaky bütin jahana howp saldy".

Ilkibaşda mifologik eser hökmünde garşy alynan we birnäçeleri tarapyndan näme many aňladýandygyna düşüniş bolmajak aýlawly jümlelerden doly bu kitapda Iblis Tolkiene Allatagalanyň älemi ýaradyp başlan pursatyndan bäri bolup geçen wakalary, Hudaýa garşy turan pitnäni, Melaýy Ala (Baş perişdeler) we beýleki perişdeler bilen baglanyşykly wakalary käbir "möhüm ýerlerinde aýgytlaýjy üýtgeşmeler" girizip gürrüň berýär.

■ KITAPDAKY DÜŞÜNJELERIŇ ÇÖWRE ÝÜZI

Düşnüksiz görünyän bu eseriň yönekeý okyjynyň düşünmegi kyndygy üçin biz bu ýerde kiçijik sözlük döredip, ol düşüňjeleriň hakyky mansyny has aýdyň we düşnükli bolar ýaly etmäge çalyşarys:

Ylluwatar (Eru) – Ýeke-täk we barçany ýaradan Taňry – Allatagala.

Aýnur (Walar) – ilkinji ýaradylan dört mukaddes ruh. Dört uly perişde (Jebra-El, Mika-El, Azra-El, Israf-El) – Melaýy Ala.

Melkor – asly jynlaryň kethudalaryndan biri bolup, Hudaýa yhlasly gulluk edendigi üçin, Hudaý ony "perişde derejesine" çykarypdyr. Ol Melaýy Ala bilen deň derejä göterilýär. Şonuň üçin onuň ady ilkibaşda Aziz-El (Eliň ezizi – Allanyň ezizläni, ýagny "Azazyl") bolupdyr. Ilkibaşda Aziz-El ýer ýüzüne inip kapyr jynlara garşy uruşypdyr. Ýanynda-da perişdelerden kömekçileri bolupdyr. Sauron hem onuň kömekçileriniň biridi. Aziz-El gazanan ýeňişlerinden we amallaryndan ýaña başy aýlanyp men-menlik satmaga başlaýar. Ol özüni beter akyllýdyryn öýdýär we Adam atanyň özüne ytagat etmegine garaşýar. Onuň bu men-menligi gowlugyň üstünden äkitmeýär. Gaýtam onuň özüne Adam atanyň önünde tagzym etmek

emredilýär. Ol mundan görnetin ýüz dönderýär. Şeýlelikde ol Allatagalanyň buýrugyna gönüden-göni garşy gitdi we ylahy dergähden kowuldy. Ol hem-ä "perişde derejesinden" jyda düşürildi, hemem Allanyň gargyşyna galyp, ähli görk-görmegini we ygtybarlylygyny elden giderdi, umytsyz (Iblise) öwrüldi. Oña kyýamata çenli möhlet berildi. Näletsiňen şeýtan ähli gujur-gaýratyny orta goýup şol günden bári adamzady ýoldan çykarmagyň başagaýlygynda gezip ýör. Onuň "Ähtli gadymy meýilnamasy" doly güýjünde işleýär. Häzirki wagtda Şeýtan, Satan, Lusifer, Iblis ýaly atlar onuň iň köp tutulýan atlarydyr. Bu atlardan birini beýlekisinden başga many aňladýandyr öýdenler Iblisiň duzagyna düşüp "aldananlardyr", ýa-da Iblisiň emrindäki "güýç brokerleridir".

Manwe – İblisiň gürrüňinden munuň baş perişde Mika-Eldigini bilmek mümkin. Iblis entek Aziz-El wagtlary, elbetde ähli baş perişdeler bilen arasynda yslam doganlygy bardy. Onuň Mika-El bilen ýakynlygy beýlekilere garanda has köpem bolmagy mümkin. Emma Hudaýy sylaman "şeýtanlaşan adama" hiç bir perişde ýa-da musulman adam ýakyn durasy gelmez we hemişe ony ýazgarar. Musulman diýeniň Allanyň we adamzadyň duşmanyny öz duşmany hasaplar. Iblis ýakyn dostudygyny aýdýan baş perişde Mika-Eliň adyny ulanyp, adamlaryň gözüne Mika-El bolup görünýär. Arhangel Mihail (Baş perişde Mikaýyl) bolup dünýäde adamzada garşy "şeýtany manipulýasiýalary" ýöredýär.

Maia: Walaryň (Baş perişdeleriň) kömekçi perişdesi.

Maianyň köplügi Maiar – baş perişdelerden soňky kömekçu perişdeler. Perişdeleriň arasynda ýokardan aşaklygyna "dereje ierarhiýasy" bolupdyr. Iblis bu ierarhiýany gaýtalap, özüne rabyn "şeýtan ordasyna" ogurlan "spiritual ierarhiýa" adyny beripdir. Ol her meselä maýmyn kimin çemeleşýär we "Allanyň ýola goýan sistemalaryny" gaýtalaýar.

Sauron – onuň özü-de Maia, ýagny perişdedir. Eger eserdäki Iblisiň berýän gürrüňinde dogrulygyň yokundysy bar bolsa, onda Iblis heniz Aziz-Elkä dünýäde kapyr jynlara garşy uruşda

Sauron onuň kömekçisi bolan bolmaly. "Gabra giden özüne ýoldaş gözlär" diýen nakyla eýerip, Iblisem özi ýaly Hudaýa garşy giden we "kowulan perişdeler" toslamasyny ýaýmaga çalyşýar. Iblis özi bilen bile başga perişdeleriňem kowlandygy baradaky ýalan gürrüňi taryhyň dürli döwürlerinde kimdir birileriňe kellesine guýup geldi. Hamala Sauronam olardan birimiş we "erbetligiň öňbaşçysy" bolup dünýäde galanmyş. Erbetligiň-tümlügiň hojaýyny aslynda özüdigine garamazdan, özüni ýagtylyk saçyjy (Lusifer) ýa-da Baş perişde Mikaýyl hökmünde görkezmäge çalyşýar. Gurhan Iblisden başga ähli perişdeleriň sejde egilendigini we Hudaýa ytagat edendiggini aýykdan aýyk beýan edýär. Ýöne jynlaryň arasynda Allanyň guly bolmagyň deregine Aziz-Eliň guly bolmagy saýlan "käbir öýkelileriň" onuň bilen bile pitnä goşulyp Iblisiň nökeri bolandygyny çaklamak mümkin.

Elfler – manysy-da jyn bolan bu adalgaganyň jynlary we al-arwahlary aňladýandygy mälimdir. Ýöne kinofilmde elfler hem-ä owadan, hemem adamlardan has güýçli edilip görkezilýär. Bu bolsa hakykata düýbünden ters gelýändir we ýalandyr. Aslynda adamlar jynlary haýran galdyrjak derejede owadan ýaradylypdyr we şol bir wagtyň özünde güýçli jandardyr. Gurhanyň özi bu hakykaty tassyklaýar. Iblisiň bu görnetin hakykaty ýalan-ýaşryklar bilen çalşyrmagy, elbetde onuň ýygy-ýygydan ýüz urýan usullarynyň biridir. Şol sanda Gurhan jynlaryň adamlardan has owal ýaradylandygyna-da güwä geçýär.

Ea – Älem.

Arda – Arz, ýagny dünýä.

Ýokarda mazmunynyň üstünde gysgaça durlup geçilen eseri beren bu düşündirişli sözlügimiz esasynda seljerip bilersiňiz. Netijede Iblis käbir wakalary bolşy ýaly gürrüňem berýär, emma düşüňjeleri ýoýup berýär. Haky batyl, batyly-da "Hak" edip görkezýär. Ol bu düýpli şeýtany pyrryldagyny owadan sözler-ýalanlar bilen bezeýär. Mysal üçin onuň pitne turzandygy we Hakyň dergähinden kowulandygy dogry, ýöne onuň özüni ýagtylyk saçyjy baş perişde Mika-Eldigi hakykatyň doly

galplaşdyrylmagydyr. Özi bilen bile pitnä goşulan perişdeleriň bolandygy baradaky gürrüň düýbünden ýalan. Sauronyň pitnä goşulan perişdeleriň biridigi hakyndaky toslamasy gapma-garşylyk kanunyna görä "Tümlügiň hojaýynyny" döretmek üçin tapylan zat. Sebäbi hakyna seredende adamzat taryhy Hak (nuraýdyňlyk-ýagtylyk) bilen Batylyň (zulmat-tümlük) göreşiniň taryhydyr. Tükeniksiz belentligiň eýesi bolan Belent Allatagalanyň gapma-garşylyk (dualite) kanunyny gowy bilýän Iblis ýagtylyk-tümlük göreşiniň şamçyragy bolup görünmäge çalyşýar. Ol öz tabynlygyndakylara "ýagtylygyň gullukçylary", özüne garşy gidenlere-de "tümlügiň güýçleri (energiýalar)" diýmek bilen hemişeki bolşy ýaly hakykaty bulam-bujar edip taşlaýar.

■ **Kinofilmiň gysgaça mazmuny**

Frodo Baggins – Hobbit

Kinofilm aýry-aýry dokuz kowumdan ybarat Orta Dünýäde bolup geçýän "ýagtylyk-tümlük güýçleriň" arasyndaky göreşi suratlandyrýar. Personažlar öz arasynda tümlük we ýagtylyk güýçleri diýen iki bölege bölünen. Tümlügiň güýçleri şulardyr:

Frodo Baggins Orta Dünýäniň ýüzügiň güýjüni elinde saklaýan azat halklaryny gula öwürmek isleýär. Ol bu göreşde üstünlik gazanmak üçin bar güýç-gaýratyny jemläp ýüzügi ele geçirmegiň kül-külünde gezyär.

Bir mahallar danalar geňeşine kethudalyk eden Saruman hem wagtyň geçmegi bilen şeýtanyň güýjüne boýun egip, onuň bilen ýaranlyk edip başlaýar.

Öňki hobbit Gollum ýüzügi tötänleýin bir kölüň düýbünden tapýar we ýüzlerçe ýyllap garaňky gowaklarda hiç kime bildirmän bukup saklaýar. Şol wagtyň içinde ol ýüzügiň täsiri bilen deformirlenip, bedroýlaşýar.

Orklar – bular Orta Dünýäniň halklarynyň biri bolup, Sarumanyň emrine giren iň pis, iň wagşy we iň gorkunç kowumlaryň biridir. Orklar ilki başdan elflerden bolup, soňra Saurona hyzmat edip başlansoň bu sypata giripdirler.

Sarumanyň jansyzlary bolan guşlar. Olar Saruman üçin Orta Dünýäde uçuşyp, oňa maglumat çöpleýärler.

Ýagtylygyň güýçleri şulardyr:

Batyr, edermen, uzak ýyllap sürgünde wagtyny janly tebigatyň arasynda geçiren **Aragorn**. Ol şol bir wagtyň özünde Gondor patyşalygynyň hem ýeke-täk mirasdüşeri.

Ýüzügi ýok etmegi boýnuna alan hobbit – Frodo. Ol birgiden jepalara döz gelip ýüzügi "Höküm dagyna" çenli äkitmege we ýok etmege razylyk berýär.

Ýüzügiň ýok edilme meýilnamasyny işläp düzen jadygöý **Gandalf**.

Gollum – aslynda Süleýman pygamberiň ýüzüginini ogurlan jyn-şeýtan.

Ýagtylygyň güýçlerine elf patyşalary, girdenekler, hobbitler, adamlar we gürleşme-hereket etme ukybyna eýe agaçlaram (entler) hem degişlidir.

Ýüzügiň şeýle hekaýaty bar:

Ýüzük Sauron tarapyndan münlerçe ýyl öň "Höküm dagynda" ýasalypdyr. "Ýüzügiň" has owal elflere, girdeneklere we adamlara berilen beýleki ýüzüklere höküm etme güýji bar. Ony ýok edip boljak ýeke-täk ýer bolsa ýüzügiň ilkinji gezek ýasalan Mordor ülkesindäki "Höküm dagydyr".

Sauron adamlara garşy bolan uruşlaryň birinde bu ýüzügi ulanyp ýeňiş gazanjak bolup durka, adamlaryň patyşasy we Aragornyň ataay Isildur tarapyndan barmagy kesilip, ýüzügi elinden aldyrýar. Aradan münlerçe ýyl geçensoň ýüzük tötänleýin bir kölüň düýbünde Gollumyň öňünden çykýar. Ol ýüzügi ençeme ýyllap garaňky gowaklarda gizläp saklaýar. Ýüzük ýene-de başga bir hobbit bolan Bilbo Bagginsiň eline düşýär. Bilbo garransoň ýüzügi öz garyndaşy Frodä berýär.

Ýüzük Sauronuň elindekä oňa garşy başlanan uruşda ýeňiş gazanmak mümkin däl. Bu iňňän gadymy göreş. Kinofilmde ýagtylygyň güýçleri hökmünde görkezilen tarap ýüzügi ýok etmegi iň makul çykalga hasaplaýar. Şonuň üçin "ýüzük doganlygy" atly bir topar döredilýär. Ýüzük doganlygynyň

agzalary Gandalf, Aragorn, girdenek Gimli, hobbitlerden Frodo, Sam, Pippin, elflerden Legolas we Gondoryň ogly Boromir dagylardan ybarat. Toparda ýüzügi Frodo göterýär.

Kinofilmiň jemleýji bölüminde "ýüzük doganlygy" maksadyna ýetýär. Ýüzük "Höküm dagyna" zyňlyp ýok edilýär. Ýagtylygyň we tümlügiň arasyndaky bu iň soňky söweşde ýüzügiň ýok edilmegi tümlügiň güýçlerini ýeňlişe uçradýar. Aragorn gazanan ýeňişiniň netijesi hökmünde mirasdüşerlik edýän tagtyna oturýar. Şeýlelikde Orta Dünýäniň beýleki halklary-da azatlyga gýar.

■ KINOFILMDÄKI PERSONAŽLAR:

Sauron – baş perişdäniň görkezmesi bilen Süleýmana ýardam edýän esasy perişde. Ýarymaý – yslamyň simwoly. Göz bolsa Allanyň hemme zady görýändigini aňladýar. Ýöne aldawçy kezzap Iblis Saurony betnyşan biri we tümlük güýçleriniň ýolbaşçysy ýaly edip görkezýär.

Indi bolsa kinofilmdäki personažlara, düşünjelere, yşaratlaryň hakyky manylaryna we aňlatmak islenen şeýtany yşaratlara göz aýlalyň:

Sauron – "Silmarillion" eserinde agzalýan we öňki perişde Maia (melek) Sauron Melkora (Iblise) boýun sunup tümlügiň tarapuka geçýär we erbetligiň hökümdary bolýar. Kinofilmdä Saurona berilen many şundan ybaratdyr. Biz munuň näletkerde Iblisiň toslap tapan ýalan gepidigini ýokarda aýdyp geçipdik.

Şeýle-de kinofilmdä Lord Sauron rehimsizlige, erbetliklige we ähli halklara höküm etme islegine bäs gelip bilmän Orta Dünýäniň azat halklaryny gula öwürýär. Bu Allanyň pygamberi Süleýmanyň üsti bilen Orta Gündogar merkezli häkimiýete şeýtany yşaratdyr. Aslynda hemme zady gören göz Allatagaladyr. Tümlügiň güýjüniň ýolbaşçysy hökmünde sypatlandyrylan Allanyň perişdesi Saurondyr. Yslamy alamatlandyryýan Ýarymaýa we onuň ortasyndaky "hemme zady görýän göz" Sauron-Saruman frontuny aňladýar.

Sauron (perişde) bilen Saruman (Süleýman) ikisi bile Hudaýa we yslama yşarat edýär hem-de hakykat ýüzüne "Hak-Aýdyňlygyň"

(ýagtylygyň) tarapdarydygyna garamazdan, tümlügiň güýçleri ýaly edilip görkezilipdir. Iblis aýdyňlygyň we garaňkylygyň ýerini çalşysy ýaly, syrtyny sypalaýan masonlarynyň "Depegözli piramidalarynda-da" "Beýik Binagär" hökmünde öz ornuny tapypdyr.

Allatarapyn Süleýmana berilen we onuň bilen şeýtanlary boýunturyk astyna salan ýüzük özbaşyna bir güýji aňladyp bilmez. Ýüzük – simwoldyr we möhürdir. Ýüzügiň güýji Allatagalanyň Süleýmana iberen perişdesi arkaly (Sauron) täsirini görkezýär.

Saruman – jadygöý sypatynda berilen bu personaž aslynda Süleýman pygamberiň obrazydyr. Allatagala jynlary we şeýtanlary Süleýman pygamberiň emrine berýär. Şeýtanlar suwda ýüzmekden başlap tä daş goparmak işlerine çenli ähli gara işlerde işledilipdir. Süleýmanyň goşuny jynlardan, guşlardan we adamlardan ybaratdy. Allatagala ýeli onuň ygtyýaryna berdi. Pygamber ýeliň güýjüne hereket edipdir. Ýüzük bolsa bu ümmülmez baýlygy we güýji alamatlandyrýan möhürdi. Gysgaça aýdanda, tümlügiň emrinde jadygöý-ruhany syparynda berilen Saruman asynda Süleýman pygamberdir. Taryhy hakykatlary bulaşdyrmak arkaly bu ýerde aslynda Süleýmandan "ar" alynýar. Şeýtanlar hakyky durmuşda-da irki döwürlerden bäri Süleýmandan kastlaryny çykaryp gelipdirler. Haçanda Süleýman pygamber ýogalan wagtynda onuň tagtyna "Jadygöýlük kitabyny" goýup, oňa jadygöý diýip töhmet atdylar. Ysraýylogullarynyň (ýewreýler) bör bölegi-de bu töhmete ynanyp, pitnä baş goşdular. Ýewreý mistisizmi kabala taglymatynyň düýbünü tutujular hut şu myjabatçylykly töhmet esasynda ezoterik sistemany işläp düzdüler.

Gurhan Iblisiň guly bolan şeýtanlaryň Süleýman pygambere töhmet atyp, adamlaryň aklyny bulaşdyrýandygyny bize mälim edipdir:

"Olar, Süleýmanyň mülki babatda şeýtanlaryň sözlerine uýdular. Süleýman haky örtmedi, ýöne şeýtanlar haky örtdüler..."

[BAKARA(2)/102]

■ **Elfleriň (jyn-şeýtanlaryň) ýolbaşçysy we uruşjaň elf.**
Aragorn (Ýolgezer) – Mesih Deçjal
Söweşde ulanylan piller.

Elfler – Elf sözüniň (Elves) sözme-söz manysy jyn-şeýtan diýmekdir. Hakykatda jynlaryň daşky ölçegi adamlardan bir mertebe artykmaçdyr. Şonuň üçinem olary Gurhanda-da aýdylyşy ýaly adamlar görüp bilmeýär, emma olar adamlary görüp bilýär. Özünüňem asly jyn bolan Iblis we onuň sülsady ölçeg artykmaçlygyny şeýtany meýilnamalary amala aşyran wagtynda dürli ýagdaýlarda ir zamanlardan bäri ulanyp gelýär. Hut şol usul bilenem olar "Awatar" çeper-fantastiji kinofilminde suratlandyrylyşyna meňzeş şekilde bu kinofilminde-de özlerini mümkingadar owadan, akyl-paýhasly we wepadar kişiler hökmünde adamlaryň aňyna siňmäge çalşypdyrlar.

Telepatiýa arkaly akyl ýetirip bolýan we ýagtylygyň hökümdarlygy (!) bolan elf kowumy (jyn-şeýtanlar) kinofilmde şol bir wagtyň özünde hiç haçan ölmeýän jandarlar hökmünde janlandyrylýar. Öňki amerikan kinofilmlerinde bolşy ýaly bu kinofilmde-de elfler (jyn-şeýtanlar) mukaddesleşdirilýär.

Aragorn (Ýolgezer): Ýolgezer hem diýilýän Aragorn kinofilmde Gondoryň (adamlar şäheri) mirasdüşeridir, ol sumat bolup adamlaryň gelerine umyt bilen garaşýan patyşasydyr, uruşjaň we başarjaň ýolbaşçylyk ukyby bolan gahrymandyr. Ol hem edil Ida pygamber ýaly kesellileri bejeryär.

Kyýamat urşuna (Armageddon urşy) meňzedip boljak bu uruşda-da hemmeleriň halasgär hökmünde bil baglaýan adamy Aragorn "Halasgär-Mesih" bolup çykyş edýär. Iblisiň prodýuserlik edýän bu kinofilmleriň ählisiniň nähilidir bir "Mesih" gahrymany bardyr. Tomaşaçylaryň aňyna siňdirilmäge çalşylýan "Halasgär-Mesih" aslynda "Mesihi Deçjaldyr". Bu kinofilmde-de "Mesihi-Deçjal" Aragorndyr. Hezreti Pygamberimiz Deçjaly sypatlandyranda "gezende, köp aýlanýan, birnäçe ýüzli" diýipdir. Ýagny, kinofilmdäki ýolgezer Aragorndyr.

Kinofilmdäki Aragorn patyşa bolup dolanmagyň pursatyny peýleýär we wagty-sagady gelýänça garaşýar. Şol aralykda ol kiçiliginden elfleriň (jyn-şeýtanlaryň) elinde terbiýelenýär.

Elfleriň içinde ýaşan otuz ýylynyň dowamynda edil bir elf ýaly artykmaç ukyplara eýe bolýar.

Hakykatda bolsa Deçjal Allanyň tä orta çykmagyna idin berjek gününe çenli şeytanlardan tälim alýar. Iblisiň gadymy meýilnamasyna görä, adamzat ilki başdan geçirmeli "gowgaly we haos" döwründe bir halasgäriň gelerine garaşmaly. Yzyndan "Mesih Deçjal" halasgär hökmünde orta çykmaly.

Gahryman (!) Aragornyň "duşman goşunynyň ýüregine aralaşma taktikasy-da" şer güýç hökmünde görkezilen yslam goşunlarynyň adybelli gahrymany Halit ibn Welitden ogurlanypdyr. Kinofilmdäki "pilli söweş sahnalarynyň" we "drama taktikalarynyň" Kadisiýe we Ýermuk söweşlerinden alnan sahnalardan bire-bir göçürilendigi bu ugur boýunça ýörite hünärmenlere mesaña bildirse gerek.

Hobbitler: Hobbit sözüniň müsür hudaýy Ranyň (Gün hudaýy Iblisiň) ruhanysy (ilçisi) bolan bir personaždan dörändigi aýdylýar. Şu nukdaýnazardan seredende Tolkieniň hobbitler ýoly bilen (Iblisiň ilçisi ýoly bilen) yşarat berendigini aýtsa bolar. Hobbitler kinofilmde mähir-muhabbete we söýgä beslenip parahatçylykda, agzybirlikde ýaşayan halk hökmünde suratlandyrylýar. Ýagny häzirki şeytany "New Age" sektalarynyň galp "söýgi pelsepesiniň" birnäçe aýratynlyklaryny özünde jemleýär. Ýüzügi ýok edip, Iblisiň söýgi ilçileri hökmünde kinofilmde öz ýerlerini alýarlar. Netijede hobbitleriň jyn-şeytanlaryň bir taýpasydygyna göz ýetirmek bolýar.

Ýaşyl Gandalf: Dana, ýolbelet we jadygöý. Ol ýaşylka birden Ak (!) Gandalfa öwrülýär. Gandalf hemmeleriň sabysyzlyk we uly gyzyklanma bilen agzyndan söz gaçaryna garaşylýan, jadygöýlügi ussatlyk bilen ulanýan obraz. Ol her gezek jadygöýlük güýjüni synap görüp, öňküsindenem beter güýçlenýär. Gandalf Orta Dünýäniň ykbalyny kesgitleýji esasy güýç bolup çykyş edýär.

Gandalf: Ýagtylygyň wekili hökmünde görkezilen, yöne tümlüge wekilçilik edýän Iblisiň ruhany-mediumy. Sagynda bir elf (jyn-şeytan, çepinde adamzada mahabatlanan Mesih Deçjal: Aragorn bar.

Ork: Äjit-mäjitler Orklar – äjit-mäjit goşunydyr. Gandalf kinofilmde pygamber kimin görkezilip, Saruman jadygöý

sypatynda janlandyrylýar. Hakyna seredende Gandalf бүтінлеý başgaçadyr: ol Iblisiň ilçisidir (medium-jadygöý) we Süleýmandyr "Allanyň perişdesine" garşysyna uruşýar. Pygamber sypatly görkezilen jadygöý Gandalfyň oýnan roluna meňzeş roly häzirki wagtda Iblisiň mediumlary oýnaýar. Ýagny häzirki mediumlaram şeýtanlara (Krýon, Tobias, Sent-Žermen, Iblis we başg.) araçylyk edýärler. Şeýtanyň wekili bolan bu mediumlaryň her biri synalarynda we kalplarynda ýaşadyp ýören şeýtanlardan yzygiderli alýan ýalan habarlaryny göni ýaýlymda berýär. Has soňra bu şeýtany pyşyrdylar kitap, wideo we kinofilm görnüşinde taýynlanyp, "Iblisiň gadymy meýilnamasyna" görä hereket edilýär. Iblis bu wekilleriň we kinofilmleriň üsti bilen adamlara her dürli wadalary berýär. Emma Gurhanyň dili bilen aýdanda, Iblis "wada berip bilmez, ol diňe aldanmagy wada berip biler".

Orklar – Kinofilmde dürli ölçegde we şekillerde sypatlandyrylan, adam etini iýip garnyny doýurýan, uruşjaň, öz egindeşlerini hem iýýän wagşy jemende. Orklar kyýamat sagady golaýlaşanda Deçjalyň Isa pygamber tarapyndan öldürilmeginiň yzysüre, "Iblise boýun egen güýç brokerlerini we jemagatyny ýok etmek üçin çar tarapdan hüjüme geçjek äjit-mäjitleri alamatlandyrýar.

Äjit-mäjit – Atlantis zamanynda "adam-jyn-şeýtan" garyşygyndan emele gelen nesile berlen at bolmagy ähtimal. Atlantis бүтін dünýäni agalygy astyna alan şeýtanlaşan adamlaryň siwilizasiýasydy. Iblisiň nökerleri adamlara Gün energiýasyndan peýdalanmangyň tehnologiýasyny öwredenlerinde, munuň deregine adamlardan öz nesillerini öndürmäge (nusgalamaga) çalşypdyrlar. Netijede gibrid nesil bolan orklar (äjit-mäjit) ýüze çykypdyr. Şol döwürler dünýäde eden-etdilik höküm sürüpdür. Şonuň üçin бүтіндүнýä Nuh tupany bolup geçdi. Netijede dünýä azgyn kapyrlardan arassalandy. Äjit-mäjitler ýerasty gowaklarda we gaçybatalgalarda ýaşaýardylar. Ol suwuň astynda galan ýerler bilen bile ýerastyna sümüldiler. Olar kyýamat sagadyna çenli ösüp-örnäp köpelmeli we ahyrete golaý wagtda ýer ýüzüne çykyp azgyn kapyrlary-häkimleri ýok etmeli. Munuň täsin ironiýasy bar. Bu meseläniň üstünde makalamyzyň

"Jyn-şeýtanlar. Äjit-mäjit" bölüminde ýörite durup geçeris. Bu ýagdaý Gurhanda, hususanam "Sahyh Hadyslarda" agzalyp geçilýär. "Köne Ähtde" (Töwratda) dürli pygamberleriň ady ýygy-ýygydan tutulýar. Pygamberimiziň hadyslarynda aýdylyşyna görä, äjit-mäjit, dowzah jemagaty, kapyrlar, azgynlar we wagşylar özbaşyna bir jemgyýetdir. Döwlerden we girdeneklerden ybarat äjit-mäjitler sülsady Allatagalanyň heläk edişi goşunydyr. Garşy çykyp bolmajak derejede güýji bolan bu leşger Iblisiň ýoldan çykaran "azgyn kapyrlarynyň" tepbedini okamaly. Haka garşy meýilnamalary düzýän we duzaklary gurýan Lusifer (Iblis) kellelileriň heläk boluşy bu kowumyň (äjit-mäjitleriň) ýüze çykmagy bilen tamamlanmaly. Äjit-mäjitleriň hüjümi Gurhanda kä ýerde açyk, kä ýerde gizlin howp hökmünde teswirlenipdir. Ynha, onuň açyk howp hökmünde suratlandyrylan aýaty:

"Bir Karýete (Ysraýylogullary) olary heläk etmegi haram (kyldyk). Olar şübhesiz (haka) dönmezler.

Tä äjit-mäjit ýüze çykýança we her depeden çozýança!

Hakyň wadasy (ýagny wada eden heläkçiligi) golaýlaşdy. Şol wagt haky örtenleriň gözleri bir nokada dikiler we "Waý biziň başymyza, biz mundan (heläkçilikden) bihabardyk. Tersine bizler zalymlardan bolduk" (diýerler).

[ENBÎYA(21)/95-97]

Iblisiň ordasynyň hatarynda uruşa goşulan Ent (Agaç) –
Barypýatan jypdyrma!

Entler (Agaçsakal) – entler kinofilmde hereket etmäge ukyply gepleýän ağaçlardyr. Gurhan bize maddanyň iň kiçijik böleginiňem melekutdygyny we külli närseleriň melekutynyň Allanyň elindedigini aýdýar. Aslynda jansyz ýaly bolup görünýän her bir maddanyň ruhy, özeni, ýagny hakydasy bar. Alla maddalara ýüzlenen wagtynda olar herekete girer, edil adam ýaly geplär, düşüner we Onuň emrine ytagat eder. Pygamberimiziňem (s.a.w) ağaçlary ýanyna çagyrandygy we ağaçlaryň Allanyň rugsady bilen onuň ýanyna gelendigi barada hadyslar bar. Galyberse-de ağaçlaryň hereket etme ukybynyň

bardygyna "kyýamat urşunda" bir agaç öz arkasyna bukulan ýewreýi musulmanlara aýan edip: "Ynha, gel tut, arkamda bir ýewreý gizlenip dur" diýip dillenjekdigini baradaky hadys hem doly güwä geçýär.

Kinofilmde agaçlar Süleýmanyň (Sarumanyň) duşmany hökmünde suratlandyrylypdyr. Agaçlar aslynda hemişe Allatagalanyň emrindedir we musulmanlaryň tarapyndadyr. Iblis bu güýjüň diňe Hudaýa degişlidigini we agaçlaryň Onuň sözünden çykmaýandygyny gowy bilýär. Emma bu eserde şeytan batyla hak donuny geýdirýär.

Iblis agaç epizodyny "Awatar" ýaly beýleki kinofilmlerde-de ulanýar. Ol muny "Greenpeace" ýaly tebigaty goraýjy "New Age" akymlarynyň üsti bilen tebigaty mukaddesleşdirip görkezmek isleýär. "Global güýç şemşirleriniň" ekologik weýrançylygynyň garşysynda goşmaça ýeňillikler döredip berme düşünjesi şeýlelikde iým hökmünde ulanylýar.

■ "ÝÜZÜGIŇ ÝOK EDILMEGI WE "KYÝAMAT URŞY"

Sauronyň barmagyndaky ýüzük -[/b] hakykatda Sauron Allanyň perişdesidir. Ýüzügi ýasanam, ýasansoň Süleýmana getirip berenem we oňa ýardam berenem şol kömekçi perişdedir.

Kinofilmiň başyndan başlap işlenen baş temalaryň biri-de "güýç ýüzügininiň" ýok edilme sýužetidir. Orta Dünýäni (Orta Gündogary) erkinlik getirmek maksady bilen Saurona degişli we ähli zada höküm etme aýratynlygy bolan ýüzügiň ýok edilmegi hökmany şert bolup durýar. Ýokarda-da giňişleýin durup geçişimiz ýaly, ýüzük Alla tarapyn Süleýman pygambere beren we güýji arkaly şeytanlary tabyn eden "möhür-ýüzükdir".

Bu ýüzügiň ýok edilmeginiň düýp maksady şeytanlary erkinlige çykarmakdyr. Şeýle-de Iblisiň müňlerçe ýyllap külli adamzada mazamlaýan erkinligi "adamyň öz nebsine we şeytanlara gul bolmakdan" başga zada ýaraman geldi.

Kinofilmde Sauronyň we beýleki halklaryň arasynda gidýän bu uruşyň kyýamat sagady golaýlaşanda turmagyna garaşylýar. Sauronyň uruşyň ahyrynda ýeňilip bedeniniň eremegi we ýok bolmagy, Isa pygamberyň Deçjalyň üstüne gaýdanda Deçjalyň

duzly suwda eräp ýok bolmagy baradaky hakykatyň ýoýulan sahnasydyr.

Hakykatda, Isa pygamber kyýamat golaýlaşyp dünýä gaýtadan inmeli pursaty gelende "Mesih" Deçjaly öldürmeli. Şeýlelikde, kör Deçjalyň döwri tamamlanda ölmän galan gäbi azan azgyn kapyrlar äjit-mäjit tarapyndan ýok edilmeli.

Sarumanyň (Süleýmanyň) meňzedilen obrazy – Ysraýylyň howa hüjüminde şehit düşüren "Hamas" lideri Şeýh Ahmet Ýasindir. Şol bir wagtyň özünde kinofilmde guşlar hem ýygy-ýygýdan ulanylýar. Bir epizodda guşlar Sarumanyň jansyzlary bolup çykyş edýär. Gurhanda guşlaryňam Süleýmanyň goşunyna degişli bolandygy, mysal üçin Hüthüt guşunyň onuň çapary bolandygy aýdylýar. Eserde aýratynam Süleýmanyň emrindäki guşlara kakdyrylýan sahnalar bar.

Bir zada üns bermezlik mümkin däl: Kinofilmde hereket edýän hoşniýetli gahrymanlaryň ählisi-de ýewropaly adamlar hökmünde suratlandyrylýar. Sauronyň goşunynda bolsa bugdaýreňk we arap sypatly adamlar bar. Aýratynam Saruman (Süleýman) obrazynyň Ysraýylyň howa hüjüminde pajygaly ýagdaýda aradan çykan "Hamas" lideri Şeýh Ahmet Ýasine nähili meňzedilendine göz ýetirmek kyn däl.

■ NETIJE

"Iblisiň gadymy meýilnamasyna" gulluk edýän "Ýüzükleriň hökümdary" epiki eseri we kinofilmi uludan kiçä birgiden adamy haýrana goýdy. Hususanam FRP (Fantasy Role Play – her kesiň oturyp kinofilmden bir obrazy janlandyryp oýnaýan oýny) we beýleki komýuter oýunlary ýaşlary özüne bendi etmegi başarýar. Iblis bu kinofilmiň üsti bilen tarapdarlary bolan şeytanlaryň Süleýmanyň döwründe başdan geçiren horluklarynyň we kemsidilmeleriniň aryny almaga synanyşypdyr.

Ol bu kastyny çykaranda Deçjal, kyýamat urşy we äjit-mäjit ýaly kyýamat sagadynyň möhüm hadysalaryny ýoýup, gelejekde bolmagyna garaşylýan hakyky wakalary bulam-bujar edip suratlandyrmaga ýykgyň edipdir. Kinofilmiň ilkinji minutlaryndan başlap orta atylan esasy maksat "ýüzügiň ýok

edilmegidir". Bu Süleýman pygamberiň "şeýtanlara ýüzügiň kömegi bilen uran zynjyrlarynyň" rewansydyr.

Iblis hakykatda adamzat taryhynyň iň soňky urşunda adamzady aldawa düşürmek we hakyň ýolundan azaşdyrmak üçin ähli sülsadyny daşyna jemläp ýer ýüzünde hereket edýär.

"Ýüzükleriň hökümdary" kinofilmi Nuh eýýamyndan bəri ýaşap geçen pygamberleriň öz kowumlaryna ýatlardan "Deçjal pitnesini" mahabatlandyрма göreşiniň möhüm etabydyr.

Sözümüzizi jemläp aýdanymyzda, Iblisiň prodýuserlik eden kinofilmleriniň içinde iň möhümi bolan bu kinofilm Iblisiň we onuň ýolbaşçylyk edýän "Global güýç brokerleriniň" we "Masonik mahfilleriň" "Dünýä häkimiýetini" berkarar etme arzuwlarynyň çeper beýanydyr. Ýöne Lusifere (Iblise) arkalanýanlaryň "global oýunlary we etsem-petsemli" "Iblisiň meýilnamasynyň" gurşawyna girýär. Ýagy bu güýçler altyn pyýala salyp gulkuıldadýan "imperial häkimiýetiniň" serhoşlugyndan aýňalmankalar zäherlenendiklerine we iki dünýäniň azabyna uçrandyklaryna düşünerler. Barça "jynlar we adam şeýtanlar şuňa göz ýetirip bilenoklar: älemdäki ähli meýilnamalar "Soňsuz belentligiň eýesi Allatagalanyň meýilnamasynyň" gurşawyndadyr. Onuň makullamadyk ähli meýilnamasynyň we duzaklarynuň "taryhyň zibil atylýan sebetine" oklanjak günleri daşda däl.

Aýhan DEMIRPEHLIWAN.

■ **Peýdalanylan çeşmeler:**

- 1) Kurany Kerim;
- 2) Tabary, "Tarih-i Taberi", C.1, terj.eden: Faruk Gürtunca, s. 532-534, "Sağlam" neşirýaty;
- 3) Kitaby Mukaddes;
- 4) J.R.R.Tolkien, "Ýüzükleriň hökümdary. Ýüzük doganlygy, Iki diň, Patyşanyň dolanyp gelmegi". Terjime eden: Çigdem Erkal Ipek. "Metis Edebiyat" neşirýaty, 1999;
- 5) J.R.R Tolkien "Silmarillion", terj.eden: Serap Erinjin, Hakan Aytutuýy. "Altıkırkbeş" neşirýaty, 1999;
- 6) lordoftherings.net

7) yuzuklerinefendisi.com.tr/rakamlar.asp

8) [en.wikipedia.org/wiki/Category:
Characters_in_The_Silmarillion](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Characters_in_The_Silmarillion)

9) glyphweb.com/arda/s/silmarillion.html

10) en.wikipedia.org/wiki/The_Lord_of_the_RingsA Edebi tankyt